
نماز جماعت

بسم الله الرحمن الرحیم

نماز جماعت (برگرفته از پرتویی ازاسرار نماز آقای قرائتی)

نویسنده:

محسن قرائتی

ناشر چاپی:

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

نماز جماعت

مشخصات کتاب

وضعیت نمایه سازی : نمایه سازی قبلی شماره کتابشناسی ملی : ایران م۸۳-۱۴۷۲۸ سرشناسه : قرائتی، محسن، ۱۳۲۴- عنوان و نام پدیدآور : درسهائی از قرآن پیرامون نماز جماعت۱۴ /۹/۱۳۷۰[نوار بدون موسیقی]/ قرائتی وضعیت نشر : [تهران]: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، [۱۳۷]. مشخصات ظاهری : ۱نوار کاست (۶۰دقیقه): مونو، باکلام توصیفگر : نماز

نماز جماعت

تعالیم قرآن

تعقیبات و نوافل

تعقیبات و نوافل

نماز ، حضور در پیشگاه خداوند و شرکت در ضیافتی معنوی است که وی ، بندگان را به آن فرا خوانده است .

همچنانکه حضور در یک میهمانی ، مقدمات و آدابی دارد و نسبت به مهمان ، استقبال و بدرقه به عمل می آید و مهمان هرچه عزیزتر باشد ، مراسم پیشواز و بدرقه ، با شکوهتر صورت می پذیرد ، ادای فریضه الهی نیزچنین است .

پیشوایان معصوم ما(علیه السلام)پیش از فرا رسیدن وقت نماز ، خودرا مهیای آن می ساختند و پس از نماز نیز ، مدت ها به تعقیب نمازمی پرداختند و دل از یاد خدا نمی کندند و لب از ثنای او نمی بستند وچهره از قبله بر نمی تافتند . مگر نه آنکه نماز را«نور چشم خودمی دانستند ؟ مگر انسان به آسانی دل از نور چشم می کند و از آن چشم می پوشد ؟

اذان و اقامه ، نوعی استقبال از نماز است و تعقیبات ، بدرقه آن . بی اعتنایی به تعقیبات و دعاهای پس از نماز ، نشان بی علاقگی به خود نماز است . آنگونه که در روایات ، نسبت به زودتر رفتن به مسجد و انتظار شروع نماز را کشیدن ، تشویق و سفارش شده و منتظر نماز را ، «مهمان خدا» گفته اند . (۱) به انجام مستحبات و دعاهایی پس از اتمام نماز نیز

سفارش شده است . قرآن می فرماید :

«فاذا فرغت فانصب و الی ربک فارغب (۲) همین که فارغ شدی ، به کار دیگری بپرداز و به سوی پروردگارت رغبت نما .

اینک به ذکر برخی از مسائل مربوط به تعقیبات می پردازیم :

تعقیب نماز

امام صادق(ع)می فرماید : همین که از نماز واجب فارغ شدی ، به دعا و تعقیب نماز مشغول باش . (۳) و می فرماید : دعا پس از نماز صبح و ظهر و مغرب ، مستجاب می شود . (۴) و نیز : تسبیحات حضرت زهرا سلام الله علیها(۳۴ مرتبه الله اکبر ، ۳۳مرتبه الحمد لله و ۳۳ مرتبه سبحان الله) از هزار رکعت نماز مستحب ، نزدخداوند بهتر است . (۵)

و در حدیث می خوانیم : هر کس این تسبیحات را بگوید ، به آیه (و اذکروا الله کثیرا احزاب/۴۱) که بمعنای زیاد یاد کردن خداونداست ، عمل کرده است . (۶)

البته دعا و تعقیبات به جای خود ، و ادامه کار و تلاش هم به جای خود . و هیچکدام مانع یکدیگر نیست . بعضی می پندارند اگر به جای دعا ، سراغ کار بروند ، کامیاب تر و موفق ترند . رسولخدا(ص)می فرماید :

«التعقیب بعد صلاه الفجر ابلغ فی طلب الرزق (۷) دعای پس از نماز صبح ، برای زندگی و جلب رزق ، مؤثرتر است .

درود و نفرین

از جمله کارهای تعقیباتی ، درود و صلوات فرستادن بر نیکان وزبده های کمال بشری ، و لعن و نفرین بر مظاهر شرک و پلیدی وسردمداران کفر و ستم است .

در آنچه به عنوان دعاهای تعقیب آمده ، هم به موارد متعددی از«صلوات بر می خوریم ، همه به مواردی از لعن و این ، گوشه ای از تولی و تبری در یک مکتب زنده و جهت دار است .

صلوات ها که نقل شده به جای خود . حتی در نمونه های فراوانی ، خود«اللهم صل علی محمد و آل محمد» ، به عنوان یکی از تعقیبات نمازها بیان شده است .

اما در

مورد لعن : امام باقر(ع)می فرماید :

«اذا انحرفت عن صلاه مکتوبه فلا تنحرف الا بانصراف لعن بنی امیه (۸) هر گاه نماز واجب را تمام کردی ، جز با لعن بنی امیه ، از جای خودحرکت نکن .

چرا که آن دودمان ننگین و تبهکار ، نمونه طاغوت ها و از بارزترین چهره های مخالفت با خط رهبران معصوم و آل پیامبر بودند و مستحق هر گونه نفرت و نفرین !

امام صادق(ع)در پی هر نماز ، به چهار مرد و چهار زن(که ازدشمنان سر سخت مقام مامت بودند)لعن و نفرین می کرد . (۹) چه زیباست اسلامی که در کنار برنامه های عبادی و الهی خویش ، بیزاری از ستمگران و مفسدان و طاغوت ها را هم جزء برنامه های خود ، ساخته و نماز و عبادات و حج آن ، همراه با برائت و اعلام تنفر از کفار ومشرکان و منافقان است . (۱۰ پس تعقیبات نماز ، برخوردار از نوعی فریاد لعنت بر دشمنان خدا ومخالفان خط رهبری الهی است .

تسبیح حضرت زهرا(ع)

یکی دیگر از تعقیبات نماز ، تسبیحات حضرت زهرا(ع)است . یعنی گفتن **۳۴** مرتبه الله اکبر ، **۳۳** مرتبه الحمدلله و **۳۳** مرتبه سبحانه الله ، پس از فراغت از هر نماز . این تسبیحات را رسول خدا(ص)به دخترش فاطمه(ع)تعلیم داد و بر گفتن آن ، بسیار سفارش شده است و پاداش بسیاردارد .

امام باقر(ع)می فرماید : در میان ستایش ها ، بهتر از تسبیحات حضرت زهرا(ع)نیست ، و اگر بود ، رسول خدا(ص)به فاطمه(ع)تعلیم می داد . (۱۱) در روایات متعددی ، تاکید شده به همراه داشتن تسبیح **۳۴** دانه ای ازخاک مقدس امام حسین(ع)و اینکه ذکر گفتن با آن ، ثواب زیاد داردو حتی گرداندن آن ، بدون ذکر هم ارزشمند و

خوب است . (۱۲) و در حدیثی است که : خود آن دانه ها ذکر می گویند . (۱۳) تربت حسین(ع) ، یادآور حماسه های کربلا و احیاگر«فرهنگ شهادت است و انس انسان را با رهبری الهی ، جهاد ، شهادت ، ایثار ، سیدالشهداء ، مبارزه با ستم و انتقام از ظالمان را بیشتر می کند .

تسبیحات حضرت زهرا(ع)به ترتیبی که گفته شد ، حتی در کتب حدیثی اهل سنت نیز آمده ، (۱۴) ولی هیچکدام نگفته اند که نام این تسبیحات ، تسبیح حضرت زهراست ! ! . . .

سجده شکر

سپاس نعمت های حقتعالی ، نشان معرفت و ادب و بندگی است . درآیات و روایات ، به مسئله شکرگزاری از نعمت ها ، بسیار سفارش شده واینکه یاد نعمت ها ، محبت انسان را به خدا زیاد می کند و نعمتهای الهی را مستدام و افزون می گرداند . (۱۵)

گرچه شکر نعمت ها ، از توان و طاقت بشر بیرون است ، ولی انسان باید به هر قدر که می تواند ، سپاسگزاری احسان و نعمت و نیکی پروردگارباشد . یکی از شکلهای شکر ، سجده بر خاک کردن و پیشانی بر خاک نهادن در برابر خداوند و شکر گفتن اوست .

و«سجده شکر»یکی از تعقیبات نماز به حساب آمده است . (۱۶) مرحوم علامه مجلسی ، تمام جلد ۸۳ بحار الانوار را(جز چند صفحه آخر)

به روایات تعقیبات نماز اختصاص داده و ۶۳ حدیث ، پیرامون سجده شکر ، از ائمه اطهار(ع) نقل کرده است .

سجده بعد از نماز ، شکرانه توفیق انجام نماز است . (۱۷) در سجده شکر ، سه مرتبه شکرا لله کافی است ، ولی در حدیث است : اگر انسان به طول یک نفس ، «یا رب ، یا

رب بگوید : خداوند به او خطاب می فرماید : «لبیک ! ما حاجتک ؟ »حاجت تو چیست تا انجام دهم ؟ (۱۸)

امام صادق(ع)فرمود : سجده شکر بعد از نماز ، دلیل کامل شدن نماز و رضای خدا و اعجاب و خوش آمدن فرشتگان است . خداوند بارها ازآنان می پرسد ، پاداش این بنده شاکر چیست ؟ می گویند : رحمت تو ، بهشت تو ، حل مشکل او ، و هر خیری را که فرشتگان می گویند ، جوابی نمی شنوند ، به خدا عرضه می دارند : ما نمی دانیم پاداش این سجده چیست ؟ خداوند می فرماید : همچنانکه او از من شکر کرد ، من هم از اوتشکر می کنم ، و با این جمله به فرشتگان می فهماند که رضا و سپاس الهی از او ، بالاتر از بهشت و رحمت و حل مشکلات است . (۱۹)

در حدیث است : خداوند به حضرت موسی فرمود : دلیل آنکه تو را به پیامبری مبعوث کردم ، سجده هایی بود که بعد از نماز داشتی . (۲۰)

نمازهای مستحب(نوافل)

به جز نمازهای واجب روزانه(۱۷ رکعت) ، نمازهای دیگری هم وجود دارد که انجام آنها مستحب است و بسیار ثواب دارد و چون این نمازها ، اضافه بر نماز واجب است ، به آنها نافله و نوافل گفته می شود(نفل ، به معنای زاید و افزون است) .

تعداد رکعت های نمازهای مستحب ، دو برابر رکعات واجب ، یعنی ۳۴ رکعت است ، بدین شرح :

۱- نافله نماز صبح ، دو رکعت ، قبل از نماز صبح ،

۲- نافله نماز ظهر ، هشت رکعت ، قبل از نماز ظهر ،

۳- نافله نماز عصر ، هشت رکعت ، قبل از نماز عصر ،

۴- نافله نماز مغرب

، چهار رکعت ، بعد از نماز مغرب ،

۵- نافله نماز عشاء ، دو رکعت نشسته ، بعد از نماز عشاء .

۶- نافله شب ، یازده رکعت ، پیش از اذان صبح ، که هشت رکعت آن نافله شب نام دارد ، دو رکعتش به نام شفع ، و یک رکعت دیگرش به نام وتر»است . (۲۱)

در حدیث است که : نمازهای نافله ، به منزله هدیه است و در هرصورت ، پذیرفته می شود . (۲۲)

با همه تاکید و تشویقی که در باره انجام نمازهای مستحبی است ، ادای آنها باید از روی علاقه و عشق باشد و انسان ، بر خودش آنها راتحمیل نکند . سعی کند که ابتدا ، آمادگی روحی و علاقه و کشش قلبی بیاید ، آنگاه به انجام آنها بپردازد .

امام رضا(ع)فرموده است : دل ها ، گاهی اقبال و آمادگی دارند ، وگاهی نه . عبادات را وقتی که دلها آماده است انجام دهید . (۲۳) به همین دلیل ، در نمازهای مستحب ، برخی ارفاق ها و تسهیلاتی وجود دارد که در نمازهای واجب نیست . این آسان گیری ، برای جذب بیشتر افراد است . از جمله اینکه :

۱- نماز مستحب را ، هم می توان ایستاده خواند ، هم نشسته .

۲- در نماز مستحب ، می توان فقط سوره حمد خواند و به رکوع رفت .

۳- در نماز مستحب ، شک میان رکعت اول و دوم ، نماز را باطل نمی کند و نمازگزار می تواند تصمیم بر هر کدام بگذارد .

۴- انجام کم و زیادهای اشتباهی در نماز مستحب ، سجده سهوندارد .

۵- برای نمازهای واجب ، بهتر است انسان به مسجد برود ولی در باره نوافل

، چنین دستوری نیست .

این ساده گیری ها برای تشویق افراد به این عبادت های سازنده است . حتی اگر نماز مستحب را کسی در وقتش نتوانست بخواند ، قضای آنرا می تواند انجام دهد ، که در اینصورت ، طبق حدیث ، خداوند به فرشتگان مباهات کرده و می فرماید : به بنده ام بنگرید ! چیزی را که بر اوواجب نکرده ام ، قضا می کند ! (و در حدیث دیگری افزوده شده که : شمارا شاهد می گیرم که او را آمرزیدم) (۲۴)

در حدیثی آمده : نماز نافله ، جبران کننده نواقصی است که درنمازهای واجب است . (۲۵) و . . . همچون صدقه ای است که انسان می پردازد . (۲۶)

نماز شب

در میان نوافل ، «نماز شب جایگاه خاصی دارد و تاکید فراوانی که در آیات قرآن و احادیث در باره آنست ، به مراتب بیش از نمازهای دیگرمستحب است و به همین جهت ، اولیاء خدا بر آن مداومت و مواظبت داشتند و به تهجد و عبادت نیمه شب می پرداختند . تا آنجا که نماز شب را خداوند ، بر بنده محبوبش حضرت محمد(ص)واجب ساخته و چنین فرمان داده بود :

«و من اللیل فتهجد به نافله لک (۲۷) بخشی از شب را بعنوان نافله به تهجد بپرداز و سحر خیزی کن .

قرآن ، در توصیف کسانی که نیایشگران شب و اهل نماز شب اند ، چنین می فرماید :

«و المستغفرین بالاسحار» ، (۲۸) استغفار کنندگان در سحرها «و الذین یبیتون لربهم سجدا و قیاما» (۲۹) آنانکه در حال سجود و قیام ، برای خدا شب زنده داری می کنند .

«کانوا قلیلا من اللیل ما یهجعون (۳۰) مردان خدا ، مقدار کمی از شب را می خوابیدند .

در آیه دیگر می خوانیم

: مردان خدا برای انجام نیایش سحرگاهان ونماز شب ، از بستر گرم فاصله می گیرند و به نماز شب مشغول می شوند ، پاداش آنان ، غیر از بهشت و حوریان و . . . چیزهایی است که خداوندبرایشان ذخیره کرده که موجب روشنی دیدگانشان است : «فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قره اعین (۳۱)

از این رو ، نماز شب ، مورد عنایت تمام انبیاء بوده (۳۲) و رسولخداچندین مرتبه حضرت علی را به نماز شب سفارش نموده و فرمود : «علیک بصلاه اللیل ، علیک بصلاه اللیل ، علیک بصلاه اللیل (۳۳) بر تو باد ، نماز شب . (سه مرتبه)

و در حدیث است :

«شرف المؤمن صلاته باللیل (۳۴) شرف مؤمن به نماز شب اوست .

و امام صادق(ع)فرمود : در خانه هایی که نماز شب خوانده می شود و قرآن تلاوت می گردد ، آن خانه ها نزد آسمانیان ، همچون ستاره ها درخشانند . (۳۵)

گذشته از آن ، سحرخیزی و استفاده از هوای مفید آن هنگام ، برای بدن ، نشاط آور است و در حدیث است که : «قیام اللیل مصحه البدن (۳۶) شب زنده داری ، بدن را تندرست می کند .

و در حدیث دیگری اضافه برآثار معنوی آن ، خاصیت دردزدایی برای آن بیان شده است : « . . . و مطرده الداء عن اجسادکم (۳۷)

نماز شب ، نشان عشق و محبت انسان به آفریدگار است و این علاقه ، انسان را از خواب ، جدا می کند و به راز و نیاز نیمه شب ، با محبوب وا می دارد ، و اگر آن عشق نباشد ، انسان با چه انگیزه ای ، در تنهایی وتاریکی ، از

استراحت دست بشوید و در خلوتی عارفانه ، به گفتگو بامعشوق بپردازد ؟

در یک حدیث قدسی از قول خداوند ، می خوانیم :

«کذب من زعم انه یحبنی فاذا جنه اللیل نام عنی ، الیس کل محب یحب خلوه حبیبه ؟ » (۳۸) دروغ می گوید آنکه مدعی محبت من است ، ولی وقتی شب او را فرا می رسد ، می خوابد ، آیا مگر نه اینکه هر عاشقی ، خلوت با معشوقش را دوست دارد ؟ . . .

نماز شب ، توفیقی می خواهد که آنرا هم باید از خدا طلبید .

گاهی گناهان و دروغ ها ، سبب محرومیت انسان از نماز شب می گردد و شیرینی عبادت و نیایش ، از انسان گرفته می شود .

در حدیث است :

«ان الرجل لیکذب الکذبه فیحرم بها عن صلاه اللیل (۳۹) گاهی کسی دروغ می گوید ، و به همین سبب از نماز شب محروم می شود .

انسان ، با تداوم نماز شب و تهجد و عبادت های شبانه ، می تواند به مقامی از کمال و صفای نفس و قرب به خدا برسد که چشم و گوش و دست خدایی پیدا کند(جز حق نبیند ، جز حق نشنود و جز حق ، عمل نکند)وبه آنجا برسد که هر دعایی کند ، مستجاب گردد . (۴۰)

پی نوشتها

۱-مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۳۳۶ .

۲-انشراح ، آیه ۷ .

۳-مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۳۳۶ .

۴-و۵-مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۳۳۶-

۶-وسائل ، ج ۴ ص ۱۰۲۳ .

۷-مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۳۳۶-

۸-وافی ، ج ۲ ص ۱۲۱ .

۹-وسائل الشیعه ، ج ۴ ص ۱۰۳۷ .

۱۰–در اینجا بجاست که یاد کنیم از ۴۰۰ شهید مظلوم ایران ، که در ایام حج ،

در جمعه خونین مکه ، در حالی که فریاد برائت از کفار و طواغیت و مستکبران جهانی بر لب داشتند و«مرگ بر آمریکا»

و«مرگ بر اسرائیل می گفتند ، آماج گلوله های وهابیان حاکم بر حجاز قرار گرفته و مظلومانه به شهادت رسیدند(در سال ۱۳۶۶)-زهی تاسف که اینگونه شعارها را که الهام گرفته از آیات قرآن است و دستورقرآن ، به اعلام برائت و بیزاری از مشرکان در مناسک حج می باشد-برخی کج فهمان ، مخالف حال عبادت در حج می دانستند و مخالفت می کردند ! .

۱۱-وسائل ، ج ۴ ص ۱۰۲۴ .

۱۲-جواهر ، ج ۱۰ ص ۴۰۵ .

۱۳-وسائل ، ج ۴ ص ۱۰۳۳ .

۱۴-از جمله در : صحیح مسلم ، ج ۱ ص ۴۱۸ ، صحیح بخاری ، ج ۱ ص ۱۱۰ ، سنن ابن ماجه ، ج ۱ ص ۲۹۹(در بحث تعقیبات نماز) .

۱۵- لئن شکرتم لازیدنکم (ابراهیم ، آیه ۵) .

۱۶-بحار الانوار ، ج ۸۳(بیروت)ص ۱۹۴(در این کتاب ، حدود ۸۷ روایت و ۳۸ آیه در باره مسئله شکر نقل کرده است-)

۱۷-بحار ، ج ۸۳ ص ۲۰۰ .

۱۸-وسائل ، ج ۴ ص ۱۰۷۱ .

۱۹-وسائل ، ج ۴ ص ۱۰۷۱ ، وافی ، ج ۲ ص ۱۲۳ .

۲۰-بحار ، ج ۸۳ ص ۲۰۰ .

۲۱-در بحارالانوار ، تمام جلد ۸۴ ، به روایات مربوط به نمازهای مستحب اختصاص یافته وصدها حدیث در این باره نقل شده است .

۲۲-قصار الجمل ، ج ۲ .

۲۳-ان للقلوب اقبالا و ادبارا-(بحار ، ج ۸۴ ص ۴۷)

۲۴-بحار ، ج ۸۴ ص ۴۳ ، وسائل ج ۳ ص ۵۶ .

۲۵-مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۷ .

۲۶–قصار الجمل ، نافله .

۲۷–اسراء ، آیه ۷۹ .

۲۸–آل عمران ، آیه

. ۱۷

۲۹-فرقان ، آیه ۶۴ .

۳۰-ذاریات ، آیه ۱۸ .

۳۱-سجده ، آیه ۱۷ .

۳۲-بحار ، ج ۸۴ ص ۱۳۶ .

۳۳-وافی ، ج ۲ ص ۲۲ .

۳۴-وافی ، ج ۲ ص ۲۱ .

۳۵-وافی ، ج ۲ ص ۲۲ .

۳۶-وسائل ، ج ۵ ص ۲۷۲ .

۳۷-وافی ، ج ۲ ص ۲۲ .

۳۸-نقل از : مصباح الشریعه .

۳۹-نورالثقلین ، ج ۳ ص ۲۰۴ .

۴۰-ثواب الاعمال ، ص ۸۸-

نماز جماعت و . . .

مقدمه

آئین اسلام ، از بعد اجتماعی مهمی برخوردار است و با عنایت به برکات آثار وحدت و تجمع و یکپارچگی ، در بسیاری از برنامه هایش بر این بعد ، تکیه و تاکید کرده است .

برگزاری نمازهای روزانه واجب نیز به صورت جماعت و گروهی ، یکی از این برنامه هاست .

در اینجا به اهمیت نماز جماعت و آثار گوناگون آن اشاره می کنیم :

اهمیت نماز جماعت

غیر از آثار فردی و اجتماعی نماز جماعت(که به آنها اشاره خواهدشد)پاداش های عظیمی برای آن بیان شده که در اینجا به

بعضـی ازروایات ، اشاره می شود . از رسول خدا(ص)نقل شده که : «من سـمع النداء فلم یجبه من غیرعله فلا صلاه له (۱) نماز کسی که صدای اذان را بشنود و بی دلیل ، در نماز جماعت مسلمانان شرکت نکند ، ارزشی ندارد .

در حدیث ، تحقیر نماز جماعت ، به منزله تحقیر خداوند بشـمار آمده است : «من حقره فانما یحقر الله (۲) شرکت دائم در نماز جماعت ، انسان را از منافق شدن بیمه می کند . (۳) و برای هر گامی که به سوی نماز جماعت و مسجد برداشته شود ، ثواب و حسنه در نظر گرفته شده است . (۴) همین که کسـی برای شـرکت در نماز جماعت از منزل خارج می شود ، یا در مسجد ، در انتظار نماز جماعت به سـر می برد پاداش کسـی را دارد که در این مـدت ، به نماز مشـغول بوده است . (۵) تعداد حاضران در نمـاز جمـاعت ، هر چه بیشتر باشـد ، پـاداش آن بیشتراست . این کلاـم رسولخـداست که فرمود : «ما کثر فهو احب الی الله (۶) حدیث جالبی در بیان فضیلت نماز جماعت است

که قسمتی از آن در رساله های عملیه هم ذکر شده است . ترجمه تمام حدیث چنین است :

اگر اقتدا کننده ۱ نفر باشد ، پاداش ۱۵۰ نماز داده می شود .

اگر اقتدا کننده ۲ نفر باشد ، پاداش ۶۰۰ نماز داده می شود .

اگر اقتدا کننده ۳ نفر باشد ، پاداش ۱۲۰۰ نماز داده می شود .

اگر اقتدا کننده ۴ نفر باشد ، پاداش ۲۴۰۰ نماز داده می شود .

اگر اقتدا کننده ۵ نفر باشد ، پاداش ۴۸۰۰ نماز داده می شود .

اگر اقتدا کننده ۶ نفر باشد ، پاداش ۹۶۰۰ نماز داده می شود .

اگر اقتدا کننده ۷ نفر باشد ، پاداش ۱۹۲۰۰ نماز داده می شود .

اگر اقتدا کننده ۸ نفر باشد ، پاداش ۳۶۴۰۰ نماز داده می شود .

اگر اقتدا کنندگان و امام جماعت به ۱۰ نفر رسیدند ، پاداش ۷۲۸۰۰ نماز دارد .

ولی ، همین که عدد افراد از ده نفر گذشت ، حساب آنرا جز خداکسی نمی داند . (۷) در حدیث دیگر است : هر که نماز جماعت را دوست بدارد ، خدا وفرشتگان او را دوست می دارند . (۸) در زمان پیامبر(ص)هرگاه افراد نماز جماعت کم می شدند ، آنحضرت به جستجو و تفقد از افراد می پرداخت و می فرمود : شرکت درنماز صبح و عشاء ، بر منافقان از هر چیز سنگین تر است . (۹) قرآن نیز ، از اوصاف منافقان ، بی حالی و کسالت هنگام نماز را بیان کرده است . (۱۰ چرا که سحر خیزی و حضور در جماعت مسلمین ، آن هم ازراه های دور و در گرما و سرما ، نشانه صداقت در ایمان و عشق نمازگزاراست .

حضور در نماز جماعت ، خاص یک منطقه نیست . انسان در

هر جا که باشد ، خوب است به فکر نماز جماعت و حضور در آن و تشویق دیگران باشد .

رسول خدا(ص)در باره اهمیت جماعت ، فرمود :

«صلاه الرجل فی جماعه خیر من صلاته فی بیته اربعین سنه . قیل : یا رسول الله ! صلاه یوم ؟ فقال(ص) : صلاه واحده (۱۱) یک نماز با جماعت ، بهتر از چهل سال نماز فرادی در خانه است . پرسیدند : آیا یک روز نماز ؟ فرمود : بلکه یک نماز .

و می فرمود : صف های نماز جماعت ، همانند صف های فرشتگان درآسمان چهارم است . (۱۲) اولین نماز جماعتی هم که بر پا شد ، به امامت رسول خدا و شرکت حضرت علی(ع)و جعفر طیار(برادر حضرت علی(ع))بود . همین که ابوطالب ، فرزندش علی(ع)را دید که به پیامبر اقتدا کرده ، به فرزنددیگرش جعفر گفت : تو نیز به پیامبر اکرم اقتدا کن و این جماعت دو سه نفری ، پس از نزول آیه «فاصدع بما تؤمر» بود ، که فرمان به علنی ساختن دعوت و تبلیغ می داد . (۱۳)

آثار نماز جماعت

آثار نماز جماعت

بر پایی فریضه های دینی به صورت دسته جمعتی ، غیر از پاداش های فراوانی که یاد شد ، در زندگی فردی و اجتماعی امت مسلمان نیز ، آثارمثبت و فراوانی دارد که به برخی اشاره می شود :

۱- آثار معنوی

بزرگترین اثر معنوی نماز جماعت ، همان پاداش های الهی است که گفته شد . روایت است که شبی ، علی علیه السلام تا سحر به عبادت مشغول بود . چون صبح شد ، نماز صبح را به تنهائی خواند و استراحت کرد .

رسولخدا(ص)که آنحضرت را در جماعت صبح ندید ، به خانه اورفت . حضرت فاطمه(ع)از شب زنده داری علی(ع)و عذر او از نیامدن به مسجد سخن گفت . پیامبر فرمود : پاداشی که بخاطر شرکت نکردن درنماز جماعت صبح ، از دست علی(ع)رفت ، بیش از پاداش عبادت تمام شب است . (۱۴) رسول خدا(ص)فرموده است :

لان اصلی الصبح فی جماعه احب الی من ان اصلی لیلتی حتی اصبح (۱۵) اگر نماز صبح را به جماعت بخوانم ، در نظرم محبوب تر ازعبادت و شب زنده داری تا صبح است .

بخاطر همین فضیلت و پاداش هاست که اگر تعداد نمازگزاران از ده نفربیشتر شود ، اگر تمام آسمان ها کاغذ ، و دریاها مرکب و درخت ها قلم شودو فرشتگان بنویسند ، پاداش یک رکعت آنرا نمی توانند بنویسند . (۱۶) . و نماز جماعت با تاخیر ، بهتر از نماز فرادی در اول وقت است . (۱۷)

۲- آثار اجتماعی

نماز جماعت ، مقدمه وحدت صفوف و نزدیکی دلها و تقویت کننده روح اخوت است .

نوعی حضور و غیاب بی تشریفات ، و بهترین راه شناسائی افراداست .

نماز جماعت ، بهترین ، بیشترین ، پاکترین و کم خرج ترین اجتماعات دنیاست و نوعی دید و بازدید مجانی و آگاهی از مشکلات ونیازهای یکدیگر و زمینه ساز تعاون اجتماعی بین آحاد مسلمین است .

۳- آثار سیاسی

نماز جماعت ، نشان دهنده قدرت مسلمین و الفت دلها و انسجام صفوف است .

تفرقه ها را می زداید ، بیم در دل دشمنان می افکند ، منافقان را مایوس می سازد ، خار چشم بدخواهان است .

نماز جماعت ، نمایش حضور در صحنه و پیوند«امام و«امت است .

۴- آثار اخلاقی ، تربیتی

در نماز جماعت ، افراد در یک صف قرار می گیرند و امتیازات موهوم صنفی ، نژادی ، زبانی ، مالی و . . . کنار می رود و صفا و صمیمیت ونوعدوستی در دلها زنده می شود و مؤمنان ، با دیدار یکدیگر در صف عبادت ، احساس دلگرمی و قدرت و امید می کنند .

نماز جماعت ، عامل نظم و انضباط ، صف بندی و وقت شناسی است .

روحیه فردگرایی و انزوا و گوشه گیری را از بین می برد و نوعی مبارزه با غرور و خودخواهی را در بر دارد .

نماز جماعت ، «وحدت در گفتار ، جهت ، هدف و امام را می آموزدو از آنجا که باید پرهیزکارترین و لایق ترین اشخاص ، به امامت نمازبایستد ، نوعی آموزش و الهام دهنده علم و تقوا و عدالت است .

نماز جماعت ، کینه ها و کدورت ها و سوء ظن ها را از میان می برد وسطح دانش و عبودیت و خضوع را در جامعه اهل نماز ، افزایش می دهد .

به خاطر اینهمه آثار است که به نماز جماعت ، آنهمه توصیه شده است . حتی نابینایی وقتی از حضور پیامبر ، اجازه خواست که به مسجدنیاید ، آنحضرت فرمود : از خانه تا مسجد ، ریسمانی ببندد و به کمک آن ، خود را به نماز جماعت برساند . (۱۸) و نیز ، نابینایانی که اجازه ترک شرکت در نماز خواستند ، رسول خدا(ص)اجازه نفرمود .

(۱۹) از طرف دیگر ، برخورد شدید نسبت به کسانی که به نماز جماعت اهمیت نمی دهند ، نشان دیگری بر اهمیت و سازندگی آن است .

در حدیث است که به چنان کسان ، همسر ندهید (۲۰) و معرف آنان نشوید . (۲۱)

امام جماعت

در نماز جماعت ، آنکه جلو می ایستد و مردم به او اقتدا می کنند ، «امام نام دارد . بعضی نیز به او«پیشوا»می گویند . در نظام اجتماعی سیاسی اسلام ، آنکه پیشوایی جمعی را به عهده دارد ، باید از یک سری فضیلت ها و برتری ها برخوردار باشد ، تا فضایل او ، الهام بخش دیگران نیزباشد . در نماز جماعت نیز ، پیشنماز ، باید در علم و عمل و تقوا و عدالت ، برتر از دیگران باشد .

در حدیث می خوانیم : «فقدموا افضلکم (۲۲) و«فقدموا خیارکم ، (۲۳) یعنی با فضیلت ترین و بهترین خودتان را جلو بیندازید و به او اقتدا کنید .

احادیث ، در این باره ، بسیار است . به چند نمونه اشاره می کنیم :

امام جماعت ، باید کسی باشد که مردم به ایمان و تعهد او اطمینان داشته باشند . (۲۴) امام صادق(ع)فرمود : امام جماعت ، رهبری است که شما را به سوی خدا می برد ، پس بنگرید که به چه کس اقتدا می کنید . (۲۵) ابوذر فرمود : امام شما ، در قیامت ، شفیع شماست . پس شفیع خودتان را از افراد سفیه و فاسق قرار ندهید . (۲۶) اقتدا کردن به افراد ناشناخته و آنان که در دین یا امامت ، غلو می کنند ، نهی شده است . (۲۷) افرادی که در جامعه ، بخاطر گناه علنی ، شلاق خورده اند ، یا از طریق

نامشروع ، بدنیا آمده اند ، حق امام جماعت شدن ندارند . (۲۸) امام جماعت ، باید مورد قبول مردم باشد ، و گرنه آن نماز ، مورد قبول درگاه خداوند نیست . (۲۹) امام صادق(ع) در تفسیر این آیه شریفه (خذوا زینتکم عند کل مسجد) (۳۰) هنگام رفتن به مسجد ، زینت خود را همراه داشته باشید)

فرمود : زینت مسجد ، پیشوای شایسته و امام جماعت مسجد است . (۳۱) البته پوشیدن لباس پاک و داشتن وقار و عطر زدن و . . . نیز درروایاتی به عنوان زینت مسجد»آمده است .

امام باقر(ع)فرمود : امام جماعت باید از افراد اندیشمند و صاحب فکر باشد . (۳۲) رسول خدا(ص) فرمود : کسی که پشت سر امام عالم نماز بخواند ، گویا پشت سر من و حضرت ابراهیم ، نماز خوانده است . (۳۳) امام جماعت ، باید مراعات ضعیف ترین افراد را بکند و نماز را طول ندهد . (۳۴) از مجموع این احادیث ، موقعیت حساس امامت جماعت شناخته می شود .

انتخاب امام جماعت

از آنجا که در امام جماعت ، برتری و فضیلت بر دیگران شرط است ، اگر در موقعیتی ، چند نفر شایستگی آنرا داشتند که به آنان اقتدا شود ، باز هم اوصاف و شرایطی به عنوان اولویت در روایات مطرح است که آموزنده است و گرایش به ارزشها و انتخاب بهتر را می آموزد . از جمله :

۱- کسی که قرائت نمازش بهتر باشد(اقرئهم)

۲- کسی که در هجرت ، پیشقدم باشد(اقدمهم هجره)

۳- کسی که دین شناس تر و در مراتب علمی برتر باشد (اعلمهم بالسنه و افقههم فی الدین)

۴- کسی که سن بیشتری داشته باشد(فاکبرهم سنا)

۵- کسی که انس او با قرآن بیشتر باشد .

۶- کسی که زیباتر و خوشروتر باشد .

۷- صاحب منزل ، از مهمان در امام جماعت شدن مقدم است .

۸- امام جماعت دائمی ، بر افراد تازه وارد به مسجد ، مقدم است .

در میان امتیازات ، به مسئله عالم بودن بیش از هر چیزی تکیه شده است . این دانایی و اعلمیت ، در همه مواردی که نوعی رهبری و پیشوایی در کار است ، شرط و امتیاز است .

در حدیث است :

«من صلی بقوم و فیهم من هو اعلم منه لم یزل امرهم الی السفال الی یوم القیامه (۳۶) کسی که امامت نماز و پیشوایی گروهی را به عهده بگیرد ، در حالیکه میان آنان ، داناتر از او هم باشد ، وضع آن جامعه تا قیامت ، همواره رو به سقوط و پستی است .

البته همچنانکه در حدیثی گذشت ، امام جماعت باید مورد پذیرش وقبول مردم باشد . این مقبولیت ، از راه علم و پاکی و عدالت و تواضع واخلاق نیکو بدست می آید .

نباید غفلت داشت که گاهی دشمنان و اهل نفاق ، برای ضربه زدن به اسلام و روحانیت ، امام جماعتی را با شایعه و تهمت و دروغ ، بدنام می کنند تا او را به انزوا بکشند . هشیاری مردم ، خنثی کننده این نقشه شیطانی است . پشت سر کسی نباید به جماعت ایستاد که با فسق و گناه وبدرفتاری ، مقبولیت خود را از دست داده است ، نه آنکه دستهای مرموزدشمن ، او را از نظرها انداخته باشد ! . . .

عدالت در امام جماعت

از شرایط امام جماعت ، عادل بودن است .

عدالت را در کتب فقهی تعریف کرده اند . فقهای گرانقدر ، از جمله حضرت امام خمینی(قدس سره)می فرمایند :

عدالت ، یک حالت درونی است

که انسان را از ارتکاب گناهان کبیره ، و تکرار و اصرار نسبت به گناهان صغیره باز دارد . (۳۷) پاکی ، تقوا ، دوری از گناه ، از نشانه های عدالت است . بنا به اهمیت این صفت ، در نظام اسلامی یکی از امتیازات به حساب آمده ودر فقه اسلامی و قانونی اساسی ، داشتن آن برای مسئولان بلند پایه ومشاغل حساس ، شرط است و کارهای مهم کشور و امور مردم ، باید بدست افراد عادل انجام گیرد .

به برخی از این موارد که عدالت شرط است ، توجه کنید :

در مسائل عبادی ، امام جماعت باید عادل باشد .

در مسائل سیاسی عبادی ، مثل نماز جمعه ، خطیب و امام جمعه بایدعادل باشد .

در مسائل سیاسی و حقوقی ، (همچون نمایندگی مجلس و تصویب قوانین)نظر فقهای عادلی بنام شورای نگهبان معتبر است .

در مسائل حقوقی ، گرفتن و دادن هر حق به صاحبش ، باید با گواهی افراد عادل باشد .

در مسائل تربیتی ، اجرای حدود اسلامی و تادیب ظالم و خلافکار ، وقتی است که افراد عادل ، به خلاف و گناه او شهادت دهند .

در مسائل اقتصادی ، بیت المال باید دست افراد عادل باشد .

در مسائل اجتماعی و فرهنگی ، پخش و نشر خبرها ، باید دست افرادعادل باشد و به خبر افراد فاسق ، اعتماد نمی توان کرد ، مگر پس ازتحقیق و تفحص .

در مسائل نظامی ، فرمانده کل قوا ، با رهبری است ، که عدالت شرط آنست .

پس عدالت ، از ارکان مهم در نظام حکومتی اسلام و واگذاری مسئولیت های اجتماعی و تنظیم امور زندگی است .

راه شناخت عدالت

گرچه برخورداری از عدالت ، و داشتن ملکه ترک

گنـاه ، از اموردرونی افراد است ، ولی با علائم و نشانه هایی که در زنـدگی و عمل افرادبروز می کنـد ، می توان به بود و نبود آن در افراد ، پی برد . در روایـات ، برخی از این علائـم به چشم می خورد و بعضـی ملاک ها بیان شـده که باوجود آنها ، می توان کسی را عادل شمرد .

از امام صادق(ع)پرسیدند : عادل کیست ؟

فرمود :

«اذا غض طرفه من المحـارم و لسـانه عن المـاثم و کفه عن المظالم (۳۸) کسـی که چشـمش را از نـامحرم ، زبانش را از گناه ، ودستش را از ظلم حفظ کند :

پیامبر خدا(ص)نیز در حدیثی انسان جوانمرد و عادل را چنین معرفی می کند :

«من عامل الناس فلم یظلمهم و حـدثهم فلم یکـذبهم و وعـدهم فلم یخلفهم فهو ممن کملت مروته و ظهرت عـدالته . . . » (۳۹) کسـی که با مردم ، در معاملات ، سـتم نکند و در سـخن ، دروغ نگوید و در وعده هایش تخلف نکند ، او از کسانی است که مروتش کامل و عدالتش آشکار است .

از امام صادق(ع)سؤال شد : عدالت انسان را از کجا بشناسیم ؟

فرمود : همین که کسـی اهـل حیا و عفت باشـد و در خوراک و گفتار وشـهوت ، خود را به گناه نیالایـد ، و از گناهان بزرگی مثل زنا ، ربا ، شـراب ، فرار از جنگ ، . . . (که مورد تهدید قرآن است) بپرهیزد ، و جز در مواردی که عذر دارد ، از شـرکت در جماعت مسلمین دوری نکند ، چنین انسانی عادل است و تفتیش از عیوب او و غیبت او بر مردم حرام است . . . (۴۰) در

روایات دیگری می خوانیم :

به آنکس که نمازهای پنجگانه را به جماعت بخواند ، خوشبین باشیدو گواهی او را بپذیرید . (۴۱) شاید آنچه را که فقهاء ، به عنوان حسن ظاهری در عدالت بیان می کنند ، همین باشد که با حضورش در مراسم و جماعت مسلمین ونبودنش در مراکز فساد و گناه ، مایه اعتماد مردم شود و او را از این طریق ، انسان عادل و درست کاری بشناسند .

امام باقر(ع)در مورد عدالت زنان می فرماید :

همین که اهل حجاب و از خانواده های محترم بود و از شوهر خویش اطاعت می کرد و از کارهای ناپسند و جلوه گری های ناروا پرهیز داشت ، عادل است . (۴۲) در بعضی روایات ، «فاسق را کسانی می داند که به خاطر گناهان زشت علنی ، در جامعه شلاق خورده ، یا میان مردم مشهور به خلاف وبدکاری یا مورد سوءظن باشند . (۴۳) البته معنای عدالت در یکنفر ، آن نیست که در طول عمر ، مرتکب گناهی نشده باشد ، چرا که این ویژگی ، تنها در انبیاء و اولیاء معصوم است ، ولی همین که ما ، در ظاهر ، از او گناه بزرگی ندیده باشیم ، کافی است .

این نیز ناگفته نماند که : اگر کسی خود را عادل نمی داند ، و حتی به مردم بگوید که من عادل نیستم ، اما مردم او را عادل و با تقوا بشناسند ، می تواند امام جماعت شود و مردم نیز می توانند به او اقتدا کنند و اگرمردم ، مایل به اقتدا باشند ، نباید سرپیچی کند . (۴۴) و حتی اگر پس ازنماز جماعت ، معلوم شود که امام جماعت ، عادل نبوده ، نمازهایی را که پشت سر او خوانده اند

صحیح چرا بعضی به جماعت نمی روند ؟ است و اعاده لازم نیست . (۴۵)

با همه پاداشها و آثاری که برای نماز جماعت وجود دارد ، برخی ازاین فیض بزرگ محرومند و با تاسف ، شاهدیم که بسیاری ، به آن بی اعتنا و کم رغبت اند و حتی در همسایگی مسجد به سر می برند ، ولی در جماعت مسلمین حاضر نمی شوند و مسجدها ، گاهی به صورت ناراحت کننده و دردآوری خلوت است .

علت شرکت نکردن افراد در نمازهای جماعت ، گوناگون است .

بعضی واقعا عذر دارند و دلیلشان پذیرفتنی است ، ولی در بسیاری موارد ، بهانه هایی پوچ ، بیشتر نیست . مروری به اینگونه دلایل و بهانه هامی کنیم :

بعضی ، از پاداشهای نماز جماعت ، غافلند .

برخی ، از بدرفتاری برخی نمازگزاران در مسجد ، به نماز جماعت بی رغبت می شوند .

بعضی ، تنها بد اخلاقی امام جماعت را ، بهانه عدم شرکت خود قرارمی دهند و آنرا منافی با عدالت او به حساب می آورند .

بعضی ، بخاطر همفکر نبودن امام جماعت ، با دیدگاههای سیاسی آنان نسبت به موضوعات و اشخاص و . . . از شرکت در جماعت ، دوری می کنند .

بعضی ، بخاطر مشغولیت های اقتصادی و اجتماعی و گرفتاری های روزمره ، از پاداشهای عظیم نماز جماعت محروم می شوند .

بعضی ، از برخورد سرد افراد مسجد ، دلسرد می شوند و دیگرنمی روند .

بعضی ، عیب های بستگان و نزدیکان امام جماعت را به حساب اومی گذارند و او را قبول ندارند .

بعضی ، شرکت خود را در نماز جماعتی را ، مایه تقویت و بزرگ شدن پیشنماز در جامعه می دانند و از آن پرهیز دارند ، بی آنکه دلیلی روشن بربیعدالتی امام جماعت داشته باشند .

بعضی ، از روی

غرور ، حاضر نیستند در نماز جماعت یک امام جوان یا فقیرزاده ، اما پاک و متعهد و لایق ، شرکت کنند .

برخی هم ، تن پرور و تنبل انـد و در عبادات ، بی حوصـله و کسل اند ونماز جماعت را ، بجای آنکه کار بدانند ، بار می دانند و به سختی حاضرند دست از کارهای دیگر بکشند و به جمع مسلمانان در نمازبپوشندند .

بعضی نیز ، از طول کشیدن نماز جماعت ، از مسجد می گریزند .

بعضی نیز ، از متولی یا دست اندرکاران مسجد ، خوششان نمی آید ، ازاین رو به نماز جماعت نمی آیند .

اینها گوشه ای از علل سردی برخی نسبت به حضور در نماز جماعت بود .

همانطور که دیدیـد ، بیشتر اینها ، بهانه هایی غیر قابل اعتناست . اگر آگاهی و رشـد دینی مردم به حـدی برسـد که عوامل یاد شده راکنار بگذارند ، و با خلوص و همدلی ، در صـفوفی منظم کنار هم بنشـینند ، به پاداش های عظیم جماعت ، توجه داشـته باشـند ، بدخلقی پیشنماز را ، مغایر با عدالت او ندانند ، گناه بستگان او را به حساب او نگذارند ، و . . . به برکات و آثار مثبت فراوان این گردهمایی دینی

بیندیشند ، خواهیم دید که مساجد ، رونق بیشتری خواهد یافت و خلوتی نمازهای جماعت ، از میان خواهد رفت .

البته ، صـلاحیت هـای علمی و اخلاقی پیشـنماز ، و محیـط گرم وآموزنـده بودن مساجـد ، و برخورد شایسـته و احـترام آمیز با شرکت کننـدگان درنماز ، به خصوص با جوانان و نوجوانان ، می توانـد سـهم عمده ای در جذب آنان به مسـجد ، این کانون وحدت و معنویت داشته باشد .

سهم مسئولان فرهنگی ، تبلیغی و تربیتی

کشور نیز در این زمینه ، مهم است .

اگر مربیان محترم و معلمان و پدران و مادران ، خود در جماعت هاشرکت کنند و در برابر شاگردان و فرزندان به نماز بایستند ، یا به مساجدبروند ، الهام بخش دیگران نیز خواهد بود .

اگر مدارس ، در کنار مساجد ساخته شود ، برای حضور دانش آموزان در نمازهای جماعت ، تسهیلی به حساب می آید .

نماز مسافر

نماز ، از واجبات بسیار مهمی است که در هیچ حال از انسان ساقطنیست ، حتی در مسافرت ، بیماری ، میدان جنگ ، در حال غرق شدن و . . .

البته بنا به شرایط خاص ، صورت های مختلفی به خود می گیرد ، ولی همواره بر انسان واجب است .

یک مسلمان هنگام سفر و در طول راه هم باید بر نمازهای خویش مواظبت کند . در قطار ، اتوبوس ، در سرما و گرما ، در تنگی وقت و عجله ، نباید نماز را سبک شمرد و ادای آن را به فراموشی سپرد . وقتی اتوبوس یاقطار ، برای نماز یا صرف غذا نگه می دارد ، باید شتافت و نماز را هم خواند . و اگر توقفی نکرد ، از راننده خواست تا نگهدارد .

شرایط نماز قصر

مسافر ، در مدت مسافرت و در راه ، با هشت شرط ، نمازهای چهاررکعتی خود را باید شکسته و قصر(دو رکعت)بجا آورد : (۴۶) شرط اول : آنکه سفر او کمتر از هشت فرسخ شرعی نباشد .

شرط دوم : آنکه از اول مسافرت ، قصد هشت فرسخ را داشته باشد .

شرط سوم : آنکه در بین راه ، از قصد خود بر نگردد .

شرط چهارم : آنکه نخواهد پیش از رسیدن به هشت فرسخ ، از وطن خود بگذرد ، یا ده روز یا بیشتر در جایی بماند .

شرط پنجم : آنکه برای کار حرام سفر نکند و سفرش ، سفر معصیت نباشد .

شرط ششم : آنکه از صحرانشینان بیابان گرد نباشد .

شرط هفتم : آنکه شغل او مسافرت نباشد .

شرط هشتم : آنکه به حد ترخص (۴۷) برسد .

اقامت ده روز

در مسافرت ، اگر انسان قصد ماندن ده روز تمام یا بیشتر در یکجاداشته باشد ، باید نمازهایش را تمام بخواند . اگر نیت واقعی او ، ماندن کمتر از ده روز است ، نمی تواند در ظاهر قصد ده روز کند و تمام بخواند .

اگر قبل از تمام شـدن ده روز ، به دلایلی تصـمیم انسان عوض شد وتصـمیم به بازگشت گرفت ، روزهای باقیمانده را هم باید تمام بخواند .

اگر کسـی مسافرت کنـد و به وطن خود برود ، هر چنـد کمتر از ده روزبمانـد ، نمازهایش تمام است . مگر آنکه از وطن خود اعراض کرده وبنایش بر بازنگشتن باشد ، که حکم مسافر دارد .

زادگاه انسان ، وطن اصلی اوست ، مگر آنکه از آنجا اعراض کند .

محل دیگری را هم که انسان برای اقامت

دائمی انتخاب می کند ، وطن غیر اصلی او به حساب می آید . کسی که در دو جا زندگی می کند ، هر دوجا وطن او محسوب می شود . تا انسان ، قصد ماندن همیشگی در جایی غیر از وطن اصلی نداشته باشد ، وطن او حساب نمی شود ، مگر آنکه بدون قصد ماندن ، آنقدر بماند که مردم بگویند آنجا وطن اوست .

کسی که مسافرت ، شغل اوست(مثل رانندگان ، خلبانان و . . .)یاشغلش به گونه ای در ارتباط با سفر است که همواره در تردد و رفت و آمداست ، نمازهایش را باید تمام بخواند . (توضیح بیشتر در رساله هاست) .

مسافر ، در چهار جا می تواند نمازش را هم شکسته و هم تمام بخواند :

۱-مسجد الحرام

۲-مسجد النبی

۳-مسجد کوفه

۴-حرم سید الشهداء و مسجد متصل به حرم آنحضرت . (۴۸)

در این موارد ، برای فیض بیشتر بردن از معنویات این اماکن ، مسافرمجاز است نمازش را تمام بخواند .

نماز قضا

نماز ، از حقوق خدا بر عهده انسان است و انجام درست و به موقع آن ، بر انسان مکلف واجب است .

کسی که نماز واجب خود را به هر دلیل در وقت آن نخوانده است ، مانند : فراموشی ، بیهوشی ، مستی ، یا عدم امکان و از روی اجبار ، یا ازروی سهل انگاری و معصیت ، و یا آنکه خوانده ولی باطل بوده و بعدافهمیده است ، باید آن نمازها را که نخوانده یا باطل بجا آورده ، قضا کند .

البته نمازهای روزانه ای را که زنان در حال حیض یا نفاس نمی خوانند ، قضا ندارد .

کسی که نماز قضا دارد ، باید در خواندن آن کوتاهی نکند

، ولی واجب نیست فوری آنرا بجا آورد .

انسان تا زنده است ، اگر چه از خواندن نمازهای خود عاجز باشد ، دیگری نمی تواند نمازهای او را قضا نماید .

نماز قضا را می توان با جماعت خواند . و لازم نیست نماز هر دو یکی باشد . مثلا می توان قضای نماز صبح را ، در جماعت نماز مغرب و عشاءخواند ، یا برعکس .

نمازی که از انسان فوت شده ، از نظر تعداد رکعات ، به همان صورت باید قضا شود . مثلا انسان می تواند در مسافرت ، قضای نماز چهار رکعتی رابه صورت تمام بخواند . و اگر مثلا در مسافرت ، نماز ظهر از انسان قضاشده ، در وطن باید آن را به صورت دو رکعتی قضا کند .

(برای آشنایی با مسائل ریزتر نماز مسافر و نماز قضا ، به توضیح المسائل رجوع کنید .)

پی نوشتها

۱- وسائل ، ج ۵ ص ۳۷۵ ، کنز العمال ، ج ۸ حدیث ۲۲۷۹۹ .

۲- من لا یحضره الفقیه ، ج ۱ ص ۳۷۷ .

۳- مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۸۸ .

۴- کنز العمال ، ج ۸ حدیث ۲۲۸۱۵ از پیامبر اسلام(ص) .

۵- کنزالعمال ، ج ۸ حدیث ۲۲۸۱۸ و ۲۲۸۲۷ .

۶- کنزالعمال ، ج ۸ ص ۲۵۸ .

۷- مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۸۷ ، رساله حضرت امام ، مسئله ۱۴۰۰ .

۸- مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۸۸ .

۹- کنزالعمال ، ج ۸ ص ۲۵۶ .

۱۰- و اذا قاموا الی الصلوه قاموا کسالی(نساء ، آیه ۱۴۲) .

۱۱- مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۸۸ .

۱۲- همان مدرک .

۱۳- همان مدرک ، ص ۶۸۹ ، وسائل ،

ج ۵ ص ۳۷۳ .

۱۴- سفینه البحار ، ج ۱ ، جماعت .

۱۵- کنز العمال ، ج ۸ حدیث ۲۲۷۹۲ .

۱۶- توضیح المسائل امام(قدس سره)مسئله ۱۴۰۰ .

۱۷- توضیح المسائل امام(قدس سره)مسئله ۱۴۰۲ .

۱۸- وسائل ، ج ۵ ص ۳۷۷ .

۱۹- کنزالعمال ، ج ۸ ص ۲۵۵ .

۲۰- و۲۱- سفینه البحار ، ج ۱ ، جماعت .

۲۲- و۲۳- من لا یحضره ، ج ۱ ص ۳۷۷ .

۲۴- مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۹۰ .

۲۵- مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۹۱ ، وسائل ، ج ۵ ص ۴۱۶ .

۲۶- وافی ، ج ۲ ص ۱۷۷ .

۲۷- و۲۸- مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۹۱ .

۲۹- وسائل ج ۵ ص ۴۱۷ و مستدرک ، ج ۱ ص ۴۹۲ .

۳۰- اعراف ، آیه ۳۱ .

۳۱- نورالثقلین ، ج ۲ ص ۱۹ .

۳۲- و۳۳- مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۹۲ .

۳۴- من لا یحضر ، ج ۱ ص ۳۸۱ .

۳۵- وافی ، ج ۱ ص ۱۷۷ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۹۲ و ۴۹۳ ، وسائل ، ج ۴ ص ۴۱۹ .

۳۶- من لا یحضر ، ج ۱ ص ۳۷۸ .

۳۷- تحریر الوسیله ، ج ۱ ، بحث امام جماعت .

۳۸- بحار ، ج ۷۵ ص ۲۴۸ .

۳۹- بحار ، ج ۶۷ ص ۱-

۴۰- استبصار ، ج ۳ ص ۱۲ .

۴۱- وسائل ، ج ۱۸ ص ۲۹۱ .

۴۲- استبصار ، ج ۳ ص ۱۳ .

۴۳- وسائل ، ج ۱۸ ص ۲۹۵ .

۴۴- جواهر ، ج ۱۳ ص ۲۷۷ ، تحریر الوسیله ، ج ۱ ، شرایط امام جماعت .

۴۵- تحریرالوسیله ، شرایط امام جماعت .

۴۶-

هر یک از این شرایط ، دارای مسائل و جزئیات بسیاری است که توضیح آنها را از رساله مطالعه کنید .

۴۷- حد ترخص یعنی جایی که با رسیدن به آنجا ، انسان دیگر دیوار شهر را نبیند و صدای اذان آنرا نشنود(توضیح المسائل حضرت امام) .

۴۸- رساله حضرت امام ، مسئله ۱۳۵۶ .

نمازهای دیگر

نمازهای دیگر

تا کنون ، غیر از نمازهای مستحبی و نوافل روزانه ، که همراه باتعقیبات ذکر شد ، نماز مسافر و نماز قضا نیز بحث شده ، که این دو نیز ، همان نمازهای روزانه در شرایطی خاص(در سفر ، یا در خارج وقت) بود .

اما ، چند نماز دیگر نیز هست که برخی واجب و بعضی مستحب مؤکد است ، برای تکمیل بحث های نماز ، به آنها هم به صورت گذراپرداخته می شود .

نماز جمعه

نماز جمعه

در مراسم هفتگی اجتماعی مسلمین ، «نماز جمعه جایگاه والایی دارد و نه تنها یک عبادت ، بلکه مظهر وحدت مسلمین و شکوه و عظمت اسلام است و آگاهی پیروان قرآن را بالا می برد و«نماز عبادی ، سیاسی محسوب می گردد .

قرآن کریم ، در باره نماز جمعه ، می فرماید :

«یا ایها الذین آمنوا اذا نودی للصلوه من یوم الجمعه فاسعوا الی ذکر الله و دزوا البیع (۱) ای ایمان آوردگان ! وقتی به نماز روز جمعه ندا داده می شود ، به سوی یاد خدا بشتابید و داد و ستد را رها کنید .

کیفیت نماز جمعه

نماز جمعه در عصر غیبت ، واجب تخییری است و انسان می تواندنماز جمعه بخواند یا نماز ظهر .

نماز جمعه دو رکعت است و حتما باید بصورت جماعت خوانده شود .

پیش از نماز ، دو خطبه واجب است که خطیب ، در آنها علاوه بر دعوت به تقوا ، مسائل اجتماعی-سیاسی مسلمانان را هم باید مطرح کند .

وقت آن ، از آغاز ظهر تا حدود یک ساعت پس از اذان است و از آن دیرتر روا نمی باشد .

حداقل افرادی که با حضور آنان نماز جمعه تشکیل می شود ، پنج نفراست .

فاصله دو نماز جمعه ، نباید کمتر از یک فرسخ باشد .

گوش دادن به خطبه های نماز جمعه واجب است . شرکت نکردن بدون عذر ، در نماز جماعت ، نشانه نفاق است .

بهتر است که امام جمعه ، در رکعت اول ، پس از حمد ، سوره جمعه رابخواند و در رکعت دوم ، سوره منافقین را .

رسول خدا(ص)فرموده است : خداوند با سوره جمعه ، مؤمنان راگرامی داشته است ، از این رو ، پیامبر(ص)به عنوان بشارت آنان ،

جمعه را سنت کرده و بعنوان توبیخ منافقان ، سوره منافقین را لازم ساخته است . (۲)

اهمیت نماز جمعه

اهمیت نماز جمعه

در این زمینه ، احادیث بسیاری نقل شده که در اینجا مجال پرداختن به آنها نیست . (۳) رسول خدا(ص)نماز جمعه را«حج مساکین دانسته (۴) و آنرا موجب آمرزش گناهان شمرده است . (۵) نماز جمعه ، نمایش وحدت و قدرت مسلمانان و میعاد نمازگزاران مؤمن است .

رسول خدا(ص)در آغاز هجرت ، وقتی به مدینه رسید ، اولین نمازجمعه را برای مردم بپا داشت و این اجتماع شکوهمند و سازنده راپایه گذاری کرد .

این نماز ، بعد سیاسی و حکومتی دارد . خطیب و امام جمعه ، یا حاکم مسلمین است ، یا کسی که از طرف رهبری ، به این سمت منصوب شده است .

برکات و آثار سازنده تربیتی و اجتماعی این عبادت سیاسی بسیار است ، که به چند نمونه اشاره می شود :

۱- تقویت روحیه اخوت و برادری

چرا که همه ، از هر جا ، در یک مجمع و مصلا گرد می آیند و با رنگ هاو نژادهای مختلف کنارهم می نشینند . آنچه در نماز جماعت بود ، به مراتب بیشتر و قوی تر در نماز جمعه ، این تجمع هفتگی مسلمانان وجوددارد .

۲- تشکل نیروهای اسلام

این عبادت ، به نوعی مسلمانان را بر محور عبادت و نماز ، تشکل ویکپارچگی می بخشد و مایه ارعاب دشمنان اسلام و خنثی شدن توطئه های تفرقه افکنانه و شایعه های آنان است .

۳- رشد فکری-سیاسی مسلمانان

به مقتضای مطالب آگاهی بخشی که در خطبه های جمعه بیان می شود ، مردم از مسائل سیاسی کشور خود و جهان با خبر می شوند و باآشنایی به وظایف اجتماعی خویش ، در صحنه اجتماع حضور بیشترمی یابند .

۴- تقویت روحیه جمعی

این نیز از آثار نماز جمعه است که قطره های پراکنده افراد انسانی رادر یک اقیانوس ، گرد می آورد و همه با ارتباط متقابل و شناسایی هم ، روحیه اجتماعی پیدا می کنند و انزوا و فردگرایی از بین می رود .

۵- مرکزیت بسیج مردم

سنگر نماز جمعه ، بهترین جای دعوت مردم به بسیج شدن برای جهادو دفاع و حل مشکلات اجتماعی و یاری رسانی به دیگران است . این قدرت عظیم مردمی که در نماز جمعه متجلی می شود ، همواره مورد توجه بوده و در صدر اسلام نیز ، رسول خدا(ص)و امیرالمؤمنین(ع)از مساجد و پس از خطبه ها ، افراد را بسیج کرده و به جبهه های جهاد ، می فرستادند .

و بسیاری آثار دیگر . . . (۶)

سیره اولیاء دین

روش رسول خدا(ص)و پیشوایان معصوم در باره نماز جمعه ، بیانگراهمیت آن و ضرورت اهتمام به این فریضه است .

در روایت است که علی(ع)فرمود : روز پنجشنبه ، دوا(های ضعیف کننده)نخورید ، پرسیدند : چرا ؟ فرمود : برای آنکه شما را از حضور درنماز جمعه باز ندارد . (۷) امام صادق(ع)می فرماید :

«و کان اصحاب النبی یتجهزون للجمعه یوم الخمیس ، لضیق الوقت (۸) یاران پیامبر ، از روز پنجشنبه برای جمعه آماده می شدند ، چرا که جمعه(بخاطر کارهایی که دارد)وقت تنگ است .

امیرالمؤمنین(ع)زندانیان و متهمان پرونده های بدهکاری ، تهمت و . . . را برای نماز جمعه بیرون می آورد ، تا در نماز جمعه حضور داشته باشند ، و اولیاء آنان ضمانت می کردند که برگردند . فاسقان زندانی را هم برای شرکت در نماز جمعه ، بیرون می فرستاد ، با کنترل و مراقبت . (۹) علی(ع)به عنوان بزرگداشت نماز جمعه و تعظیم این شعائر ، پا برهنه برای نماز جمعه حاضر می شد و کفشها را در دست چپ می گرفت ومی فرمود : این نماز ، جایگاه خاص الهی است ، و این کار را از روی تواضع در برابر خداوند انجام می داد . (۱۰ با این حساب ، اهمیت این فریضه

آشکار می شود و مسلمان متعهدنباید از حضور در این صحنه سیاسی عبادی غفلت ورزد .

امام امت فرموده است :

«نماز جمعه ، که نمایشی از قدرت سیاسی و اجتماعی اسلام است ، باید هر چه با شکوهتر و پرمحتواتر اقامه شود . . . ملت عظیم و عزیز ، باشرکت خود ، باید این سنگر اسلامی را هر چه عظیمتر و بلندپایه تر ، حفظنماید ، تا به برکت آن ، توطئه های خائنان و دسیسه های مفسدان خنثی شود . (۱۱)

نماز عید

نماز عید

مناسبت های مختلف اسلامی ، زمینه توجه به خدای متعال و زنده کننده یاد او در زندگی و فکر مسلمانان است و برای بسیاری از این مناسبت ها ، اعمال و دعاهای بخصوصی ، از جمله نماز» ، بیان شده است .

منظور از نماز عید ، نماز دو رکعتی است که در«عید فطر»و«عیدقربان خوانده می شود .

بر خلاف سایر جشن ها و نیز اعیاد دیگران ، که آمیخته به غفلت ها ، هوسرانی ها و شهوات است ، عید اسلامی ، همراه با نماز ، دعا ، انفاق وصدقات ، غسل و طهارت و . . . است . اینک به توضیح مختصری پیرامون نماز این دو عید می پردازیم :

نماز عید فطر

نماز عید فطر

در نخستین روز ماه شوال ، که عید فطر»است ، پس از یک ماه عبادت و روزه ، به شکرانه این توفیق نماز باید خواند . این نماز ، در زمان حضور امام علیه السلام واجب است و باید به ماعت خوانده شود ولی درزمان ما مستحب است .

وقت آن ، از اول آفتاب روز عید ، تا ظهر است ولی بهتر است که درآغاز روز ، پس از بلند شدن آفتاب بخوانند .

در رکعت اول ، بعد از خواندن حمد و سوره ، باید پنج تکبیر گفت وپس از هر تکبیر ، قنوت گرفت . در قنوت ، هر دعایی می توان خواند ، ولی بهتر ، دعای اللهم اهل الکبریاء و العظمه . . . »است . در رکعت دوم چهار تکبیر است ، که پس از هر تکبیر ، قنوت لازم است .

نماز عید فطر ، با معنویت خاصی که دارد ، دلها را متوجه خدامی کند ، حالت توبه و استغفار در دلها ایجاد می سازد و مستحب است که انسان

، پیش از نماز عید ، غسل کند ، دعاهای خاصی را بخواند ، و درفضای باز و در زیر آسمان به نماز بایستد .

امام رضا(ع)می فرماید :

«انما جعل یوم الفطر العید ، لیکون للمسلمین مجتمعایجتمعون فیه و یبرزون لله عز و جل فیمجدونه علی ما من علیهم ، فیکون یوم عید و یوم اجتماع و یوم زکوه و یوم رغبه و یوم تضرع (۱۲) خداوند ، روز فطر را بدین سبب عید»قرار داد ، تامسلمانان ، مجمعی داشته باشند که در آنروز ، جمع شوند و دربرابر خداوند ، بخاطر منت ها و نعمت هایش ، به تمجیدو تعظیم بپردازند ، پس آنروز ، روز عید و تجمع و زکات ورغبت و نیایش است .

در این حدیث شریف ، فلسفه این نماز و عید را در محورهای زیر ، بیان کرده است :

۱- اجتماع و گردهمایی

۲- زکات و رسیدگی به فقرا

۳- رغبت و گرایش به خدا

۴- تضرع و نالیدن به درگاه پروردگار

و اینها ، هم ناظر به بعد معنوی و عرفانی این نماز و مراسم عبادی است ، هم توجه به آثار اجتماعی و فوائدی دارد که به مردم می رسد و مردم با پرداخت زکات فطره ، بینوایان مستمند را به نوایی می رسانند و به یک لحاظ ، از نظر تامین معاش محرومان ، عید فطر ، : «عید فقرا»محسوب می شود .

اضافه بر آثار اجتماعی و سیاسی که این اجتماع عظیم سالانه دارد ونشان شوکت و قدرت امت اسلامی است . (۱۳)

جایزه الهی

عمده ترین چیزی که در این نماز ، از خدا خواسته می شود ، آمرزش ومغفرت الهی و مبارک ساختن این عید ، با قبولی طاعات است و این ، بهترین جایزه ای

است که خداوند به نمازگزاران روزه دار ، عطا می کند .

امام باقر(ع)می فرمایـد : رسولخـدا(ص)فرمود : هر گاه روز اول ماه شوال(عیـد فطر)فرا می رسد ، یک منادی از سوی خداوند ندا در می دهد :

«ایها المؤمنون ! اغدوا الی جوائزکم !

بشتابید به سوی جایزه هایتان .

آنگـاه ، امـام بـاقر(ع)رو به جـابر کرده ، فرمود : ای جابر ! جوایز خـدا ، مثل جایزه های این پادشاهان نیست ! . . . امروز ، روز جایزه هاست ! (۱۴)

عید فطر صحنه ای از قیامت

از آثار تربیتی و سازنده نماز عید فطر ، آنست که در آن اجتماع دعایی و حضور نیازمندانه در مصلای بی سقف ، انسان به یاد خدا وقیامت و نیازمندی خویش به رحمت الهی می افتد و صحنه قیامت درنظرها مجسم می شود . یادآوری قیامت در آنروز ، سفارش امیر المؤمنین(ع) است .

در روایت است که علی(ع)در یک روز فطری در خطبه ای که خواند ، خطاب به مردم فرمود :

ای مردم !

این روز شما ، روزی است که نیکان ، پاداش می گیرند .

در این روز ، بدکاران ، زیان می کنند .

این روز ، شبیه ترین روز به قیامت شماست .

با بیرون آمدنتان از خانه ها به مصلا ، بیرون آمدنتان از قبرها را به یادآورید .

با توقف خود در مصلا و انتظار نماز ، توقف در حضور خدا را در قیامت به خاطر آورید .

و بـا بازگشت خود به خانه ها ، بازگشـتتان را به خانه های خود دربهشت یا جهنم به یاد آوریـد . (۱۵) امام مجتبی(ع)روز عید فطر ، به عـده ای برخورد که به خنـده و بازی مشغول بودنـد . به همراهان خویش فرمود : خداونـد ، رمضان را ، میـدانی برای مسابقه و دستیابی به رحمت و رضوان خویش قرار داده بود ، که عده ای پیش

تاخته و بردند ، عده ای هم عقب مانده و باختند . شگفت ازآنکه در این روز پاداش ، به خنده و بازی مشغول است . . . (۱۶)

نماز عید قربان

روز دهم ذیحجه ، روز عیـد قربـان(عیـد اضـحی)و از بزرگترین اعیاداسـلامی است که اعمال و دعاهای خاصـی دارد . یکی از نمازهـا ، «نمازعیـد قربـان است که مثـل نماز عیـد فطر ، دو رکعت است و به همان صورت و در همان وقت و با همان شـرایط خوانده می شود .

چه در روز عیـد فطر و چه قربان ، پیش از نماز و پس از آن(در نمازقربان ، تا ده نماز پس از نماز عیـد)تکبیرهایی گفته شود ، که همه ، بزرگ شـمردن خـدا و توحیـد و سـتایش او و شـکر بر نعمت هـدایت است . (۱۷) در قنوت نمـاز عیـد ، آنگونه که گـذشت ، دعـای اللهم اهل الکبریاءو العظمه . . . »بهتر است . (۱۸) در این دعـا ، خـدا را به عظمت ، جبروت ، عفوو رحمت و بخشـش می شناسیم و یاد می کنیم و از او ، به حق و منزلت این روز بزرگ ، که عید مسلمانان و مایه شرافت و افتخار پیامبر و خاندان اوست ، درخواست می کنیم که بر«محمد و آل او»درود فرستد و ما را ازخیرها و برکات خویش بهره مند سازد .

جمله ای که در این دعا آمده ، جامع ترین درخواستی است که می توان از خدا طلبید . از پروردگار می خواهیم که :

خـدایا ، در هر خیری که محمـد و آل محمـد را در این روز ، واردساختی ، مرا نیز داخل گردان و از هر بـدی که محمـد و آل محمد را در این روز ،

بیرون ساختی ، مرا نیز خارج گردان .

خدایا . . . من از تو بهترین چیزها را می طلبم که بندگان صالح تو ، ازتو خواسته اند .

و به تو پناه می برم از هر بدی که بندگان مخلصت ، از آن به تو پناهنده شده اند !

نماز عید حق رهبری

در اسلام ، آئین های جمعه و عید ، از منصب های وابسته به حکومت حق و رهبری اسلامی است و اگر قدرت های ستمگر ، آنها را در استخدام اهداف خویش می گرفتند ، غاصبانه بوده است .

حتی نصب افراد برای اقامه نماز جمعه و عید و مراسم حج و . . . ازاختیارات و شئون حکومت و ولایت امر است . از این رو ، بودن اینگونه امور در اختیار و سیطره نالایقان ، برای(آل محمد) حزن آور است . امام باقر(ع)در حدیثی به این حقیقت اشاره فرموده است :

ما من عید للمسلمین ، اضحی و لا فطر ، الا و هو یجدد فیه لآل محمد حزن ، قیل : و لم ذلک ؟ قال(ع) : لانهم(ع)یرون حقهم فی ید غیرهم . (۱۹) برای مسلمانان ، هیچ عید قربان و عید فطری نیست ، مگرآنکه اندوه آل محمد(ص)در آن افزون و تجدید می شود .

پرسیدند : چرا ؟ فرمود : برای آنکه اهلبیت(ع) ، حق خویش را در دست دیگران می بینند ! . . .

و چه مظلومیتی برای خاندان عصمت ، بالاتر از این که حتی اعیاداسلامی هم برای آنان اندوهبار باشد و خاطره غضب حق و انحراف مسیررهبری جامعه را بیاد آورد !

نماز آیات

نماز آیات

برخی پدیده هایی که در طبیعت رخ می دهد و حالت غیر عادی دارد ، گاهی موجب وحشت انسان ها می شود و گاهی نیز ممکن است افکارخرافی و شرک آلودی را در اذهان جاهلان و غافلان پدید آورد .

اینجاست که توجه دادن اندیشه ها به عوامل اصلی آنها و جلوگیری از انحراف اذهان ، به عنوان یک وظیفه برای ادیان حق ، جلوه می کند .

در اسلام ، برای اینگونه پدیده ها ، نماز خاصی واجب شده

تا مردم ، توجه به خدای هستی آفرین پیدا کنند و منشا این تغییرات و حوادث را ، قدرت الهی بشناسند . نام این نماز ، «نماز آیات است ، چرا که برای بروز حوادثی برگزار می شود که از آیات و نشانه های الهی در جهان است .

در رساله ها می خوانیم که : نماز آیات ، به واسطه چهار چیز واجب می شود :

۱- گرفتن خورشید(کسوف)

۲- گرفتن ماه(خسوف)

۳- زلزله

۴- رعد و برق و بادهای سیاه و سرخ وحشت آور ، که بیشتر مردم بترسند . (به برخی مسائل آن اشاره خواهد شد) .

نماز آیات درسی از توحید

بروز اینگونه حوادث ، در اذهان ساده لوحان ، نشان نوعی قهر طبیعت وخشم خدایان به شمار می آمد و چون از کیفیت و علل آن خبر نداشتند ، ازخدا غافل می شدند و به طبیعت بی جان متوجه می شدند . به خصوص ، خورشیدپرستان و ماه پرستان ، افکار خاصی پیدا می کردند .

خواندن نماز آیات ، برای توجه دادن به منشا اصلی آفرینش ودگرگونیهای طبیعت ، یعنی خدای تواناست و درسی از توحید به مردم می آموزد .

روایت است که هنگام درگذشت ابراهیم ، فرزند کوچک پیامبر ، خورشید گرفت . مردم با خود می گفتند که این کسوف و خورشیدگرفتگی ، به خاطر فقدان پسر رسول خدا(ص)است . پیامبر خدا(ص)-برای تصحیح افکار و برداشت ها-منبر رفت و پس از حمد و ثنای پروردگار ، فرمود :

ایها الناس ! ان الشمس و القمر آیتان من آیات الله ، یجریان بامره مطیعان له لا ینکسفان لموت احد و لا لحیاته ، فاذاانکسفتا او واحده منهما فصلوا»

ای مردم ! خورشید و ماه ، دو نشانه از نشانه های الهی اند ، به فرمان او جریان دارند و مطیع اویند ، و بخاطر

مرگ یازندگی کسی ، گرفته نمی شوند . پس اگر هر دو یا یکی ازآن دو گرفت ، نماز بگزارید .

پس از این سخن ، از منبر فرود آمد و با مردم ، «نماز کسوف خواند . (۲۰) دو درس از این برخورد پیامبر می آموزیم :

یکی ، آنکه آنحضرت ، ابتدا به روشنگری افکار ، پیرامون این پدیده طبیعی پرداخت ، سپس به نماز ایستاد ، و این می فهماند که فهم و اندیشه ، مقدم بر عبادت و نماز است .

دیگر ، اینکه چون مرد الهی و رسول به حق بود ، حق را گفت و مردم را به خدا توجه داد . بر خلاف آنانکه حیله گر و عوام فریب اند ، که از چنین حادثه ای ، شاید به نفع خود و کسب وجهه ، سوء استفاده کنند . و حتی حوادث طبیعی را در مسیر خواسته های نفسانی ، تجزیه و تحلیل و تاویل نمایند .

امام صادق(ع)از پدرش نقل می کند که فرمود :

زلزله ها و گرفتگی ماه و خورشید و بادهای سخت وحشت زا ، ازنشانه های قیامت است . هرگاه یکی از اینها را دیدید ، به یاد برپائی قیامت بیفتید ، به مسجدها پناه برید و نماز بخوانید . (۲۱) این روایت نیز ، توجه دادن اذهان مردم ، از طبیعت ، به خدای طبیعت است و در نهایت با نماز ، این خداگرایی تکمیل می شود .

چگونگی نماز آیات

در مورد نماز آیات ، فقط به چند مسئله اشاره می شود . توضیح بیشترآنرا در رساله های عملیه بخوانید .

۱- نماز آیات ، دو رکعت است و هر رکعت ، پنج رکوع دارد . در هررکعت ، می توان پس از حمد و سوره ، به رکوع رفت و برخاست ،

دوباره حمد و سوره و رکوع ، تا پنج مرتبه . و می توان در هر رکعت ، یک حمدخواند و آیات سوره را به پنج قسمت کرد و قبل از هر رکوع ، یک بخش ازسوره را خواند و به رکوع رفت ، و سپس آیه ای دیگر و رکوع دوم و همچنین تا پنج رکوع تمام شود .

۲- در نماز آیات هم ، آنچه در نمازهای روزانه لازم است ، واجب می باشد ، مانند طهارت ، قبله ، و . . .

۳- خواندن نماز آیات ، واجب فوری است و نباید به تاخیر انداخت .

در ماه و خورشید گرفتگی ، از وقتیکه ماه و خورشید ، شروع به گرفتن می کند ، می توان نماز آیات را خواند . اگر کسی نماز آیات نخوانده ، گناه کرده است و تا آخر عمر بر او واجب است و هر وقت بخواند ، «ادا»

می باشد .

۴- اگر عوامل وجوب نماز آیات ، در شهری اتفاق بیفتد(مثلا زلزله و . . .)برای مردم همانجا واجب است نه شهرهای دیگر .

۵- فرقی نمی کند که تمام ماه یا خورشید بگیرد ، یا قسمتی از آن(خسوف و کسوف کلی یا جزئی)در هر دو حال ، نماز آیات واجب است .

نماز میت

وقتی مسلمانی هر چند کودک ، از دنیا می رود ، پس از غسل دادن وکفن کردن ، باید بر پیکر او نماز خواند . گرچه نام نماز میت بر آن گفته شده ، ولی در واقع دعایی بیش نیست ، زیرا رکوع و سجود و تشهد وسلام ندارد و وضو و غسل و تیمم داشتن شرط نیست و پاک بودن بدن نمازگزار هم لازم نمی باشد . اگر چه بهتر است شرایط نماز را داشته باشد

.

این مراسم ، بهتر است که به صورت جماعت انجام شود .

خواندن نماز بر جنازه مسلمان ، «واجب کفایی است . یعنی بر همه مسلمین واجب است و اگر فرد یا افرادی بخوانند ، از دیگران ساقط است .

این نماز ، خواستن رحمت و مغفرت برای مرده است . از این رو بهتراست که دوستان و بستگان و مؤمنین را خبر کند تا حضور یافته و بر اونماز بگزارند . این نماز ، هم سبب رحمت بر میت است و هم موجب اجربرای نمازگزاران می شود . (۲۲) معمولا در خواندن این نماز ، دعاها و جملات خاصی به صورت مستحب خوانده می شود . اما اندازه واجب آن ، که دانستنش برای هرمسلمان ضروری است به اینصورت است :

نماز میت پنج تکبیر دارد .

پس از تکبیر اول ، بگویند : اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدارسول الله .

پس از تکبیر دوم : بگویند : اللهم صل علی محمد و آل محمد .

پس از تکبیر سوم : اللهم اغفر للمؤمنین و المؤمنات .

پس از تکبیر چهارم : اللهم اغفر لهذا المیت(اگر میت ، مرد است)

یا : اللهم اغفر لهذه المیت(اگر میت ، زن است)

پس از تکبیر پنجم ، نماز تمام است .

کسی که بر میت نماز می خواند ، باید رو به قبله باشد ، و میت را ، درمقابل او به پشت بخوابانند . بطوری که سر او به طرف راست نمازگزار وپایش به طرف چپ او باشد .

نمازگزار باید از میت دور نباشد . ولی اگر به صورت جماعت باشد ، دور بودن نفرات دیگر مانع ندارد ولی اتصال باید حفظ شود .

اگر بر میتی نماز خوانده نشود(به عمد

یا از روی فراموشی)یا بعدامعلوم شود که نماز ، باطل بوده ، پس از دفن شدن بر قبر او باید خواند . (۲۳)

نماز باران

نماز باران

وقتی رحمت الهی(باران)قطع شود و چشمه ها و قنات ها بخشکدو کمبود آب پدید آید ، برای نزول رحمت الهی و آمدن باران ، نمازمی خوانند . نام این نماز ، نماز استسقاء ، یا نماز باران است .

این نیز ، یک درس توحیدی و توجه دادن به قدرت و رحمت الهی است ، زیرا در خشکسالی و قحطی و بی آبی ، از دست هیچکس ، کاری بر نمی آید ، تنها خداست که می تواند با فرستادن ابرهای باران زا ، رحمت خویش را بر سر مردم بگسترد .

خداوند می فرماید :

«قل ارایتم ان اصبح ماؤکم غورا فمن یاتیکم بماءمعین ؟ » (۲۴) بگو : اگر آب شما بخشکد ، چه کسی برای شما آب گوارامی آورد ؟

بی آبی یک منطقه و نیامدن باران ، نشان قهر خدا و گاهی به سبب گناهانی است که مردم جامعه انجام می دهند . پس توجه به خدا و گریه و التماس و توبه و تضرع ، سبب می شود خداوند عنایت کند و کم آبی رابر طرف سازد . نماز باران برای جلب رحمت خداوند است .

علت نیامدن باران

همچنانکه اشاره شد ، گاهی بی بارانی ، نتیجه معاصی مردم و نوعی عقوبت و تنبیه الهی است .

رسول خدا(ص)فرموده است :

وقتی خداوند بر امتی غضب کند و عذاب بر آنان نفرستد ، نرخ هاگران می شود و عمرها کوتاه می گردد ، تجار سود نمی برند و درخت ها میوه نمی دهند و نهرها پر آب نمی شود و باران از مردم قطع می شود و اشرار برآنان تسلط می یابند . (۲۵) در حدیث دیگری ، امام صادق(ع) فرموده است :

« . . . و اذا جار الحکام فی القضاء امسک القطر من السماء» (۲۶) هر گاه زمامداران و حاکمان ، در دادرسی ستم

کنند ، باران از آسمان قطع می شود .

طبق روایات ، غیر از آنچه یاد شد ، شیوع گناه ، کفران نعمت ، منع حقوق ، کمفروشی ، ظلم و حیله ، ترک امر به معروف و نهی از منکر ، ندادن زکات و . . . نیز ، گاهی سبب قطع باران می شود . (۲۷) در حدیث آمده : حضرت سلیمان با اصحاب خود برای نماز باران بیرون می رفت . در راه ، به مورچه ای برخورد که یکی از پاهایش را به آسمان بلند کرده و می گوید : خدایا ! ما مخلوقات ضعیف تو هستیم و ازروزی تو بی نیاز نیستیم ، پس به سبب گناهان بنی آدم ، ما را به هلاکت مرسان .

حضرت سلیمان(ع)به اصحاب خود فرمود : برگردید ! همانا بخاطردعای غیر خودتان سیراب شدید ! . . . (۲۸) پس خیلی هم نباید مغرور بود ، خداوند گاهی به خواسته مورچه ای ، رحمت خود را بر بندگان نازل می کند . حتی گاهی دعای کافری چون فرعون را می پذیرد و باران و فراوانی آب را عطا می کند . در حدیث است ازقول امام صادق(ع)که یاران فرعون از کاهش آب نیل پیش او سخن گفتند و اظهار کردند که این باعث هلاکت ما خواهد شد . فرعون از آنان خواست که آنروز برگردند . شب که شد ، به میان رود نیل رفت و دست به سوی آسمان بلند کرد و گفت : خدایا ! می دانی که می دانم ، که جز تو ، کسی توان آب آوردن ندارد ، پس به ما آب بده .

صبح که شد ، رود نیل فوران زد و سرشار از آب شد . (۲۹)

ایمنی دیدند و نا ایمن

شدند دوستی کردم ، مرا دشمن شدند . . .

ما که دشمن را چنین می پروریم دوستان را از نظر چون می بریم ؟ (۳۰)

آری . . . خدای مهربان ، دعای بندگان و تضرع آنان را بی بهره و بدون پاسخ نمی گذارد ، فقط باید اقبال و روی آوردنی از صمیم دل و خالصانه از سوی بندگان باشد ، تا لطف الهی شامل گردد .

به قول سعی :

ای کریمی که از خزانه غیب گبر و ترسا وظیفه خورداری دوستان را کجا کنی محروم تو که با دشمنان نظر داری (۳۱)

کیفیت نماز باران

مثل نماز عید ، دو رکعت است و رکعت اول ، پنج قنوت و رکعت دوم چهار قنوت دارد و بهتر است که با جماعت خوانده شود .

در قنوت ها ، هر دعایی می توان خواند ، ولی بهتر است دعایی خوانده شود که در آن ، از خداوند ، طلب باران شده باشد و قبل از هر دعا ، صلوات بر پیامبر و آلش فرستاده شود . مستحب است که حمد و سوره اش بلندخوانده شود .

از آنجا که این نماز ، برای جلب رحمت پروردگار است ، در مستحبات آن اموری ذکر شده که همه ، حالت رقت و زاری و نیاز بندگان رامی رساند و جلب رحمت می کند ، از جمله :

مردم سه روز ، روزه بگیرند و روز سوم به صحرا روند و نماز بخوانند .

زیر آسمان جمع شوند .

پا برهنه باشند ، مردم ، منبر را با خود به صحرا ببرند ، مؤذن ها هم همراه باشند . پیران وکودکان و چهارپایان را هم با خود ببرند ، بچه ها را از مادران جدا کنند تا صدای گریه و ضجه زیاد شود .

مانع

بیرون رفتن کفار همراه خود شونـد ، امام جماعت و مردم ، در کمال خشوع و وقار و درخواست ، به بیابان بیرون رونـد ، جای پاکی را برای نماز ، انتخاب کننـد . . . (۳۲) و نیز ، وقتی نماز به پایان رسـید ، پیشـنماز به منبر رود ، و عبای خود راواژگونه یا پشت و رو بر دوش افکنـد ، با صـدای بلنـد ، صد بار تکبیر بگوید ، رو به مردم سـمت راست کرده ، صد بار بلند ، سـبحان الله بگوید ، سپس به مردم طرف چپ روی کرده و صد بار با صدای بلند ، لا اله الا الله بگوید ، مانعی ندارد که مردم هم با صدای بلند ، این شعارها را بدنبال پیشنماز ، تکرار کنند ، چرا که رحمت و مغفرت را بهتر جلب می کند .

آنگـاه ، امام جماعت و مردم ، دست به دعا بردارنـد ، و بسـیار التماس ودعا کننـد و بنالنـد و بخواهنـد ، و امام جماعت ، خطبه بخوانـد و از خداونـد ، طلب باران کنـد . و بهتر است از خطبه هایی که از معصومین(ع)نقل شـده اسـتفاده شود . مانند آنچه از حضرت امیر(ع) (۳۳) و امام سجاد(ع) (۳۴) نقل شده است .

سابقه نماز باران

آنگونه که از روایات تاریخی بر می آید ، نماز باران در زمان انبیاء گذشـته هم بوده است(نمونه بیرون رفتن حضرت سلیمان را خواندید) .

دعاها و حـدیث هایی هم که درباره شـیوه رسولخدا(ص)در خواندن نماز باران نقل شده ، با خطبه های مربوط به این نماز که از امیرالمؤمنین نقل شده ، و نیز دعای امام سجاد(ع)گویای این است که به این سنت ، عمل می شده است . (۳۵) در

تاریخ ، برخی از علمای بزرگ هم به برگزاری این نماز اقدام کرده واز خدا ، باران گرفته اند . البته این نماز ، از آنجهت حساسیت دارد که اگرخداوند ، دعاها را مستجاب نکند و باران نفرستد ، مایه شرمندگی نمازگزاران می شود که خدا به آنان توجه ننمود . از این جهت ، اقدام به این نماز ، جرات و ایثاری در حد مایه گذاشتن از آبرو می طلبد .

یکی از معروف ترین نمازهای باران در تاریخ معاصر ما ، نماز آیه ا . . .

العظمی سید محمد تقی خوانساری(رحمه الله علیه)است .

نوشته اند که در سال ۱۳۶۳ قمری(۴۷ سال پیش)همان سالی که متفقین ، ایران را اشغال کرده بودند ، در قم باران نبارید و باغها و مزارع خشکید و خطر قحطی و خشکسالی مردم قم را تهدید می کرد . آن مرجع بزرگوار ، دو روز متوالی برای نماز باران به بیابانهای اطراف قم رفت ، این حرکت ، گرچه مورد استهزاء غیر معتقدان به امور معنوی و غیبی بود ، ولی در روز دوم ، چنان باران آمد که سیلها روان شد و جویبارها به راه افتاد واین از آثار انفاس قدسی آن مرد الهی بود . . (۳۶)

نمازهای دیگر

برای ایجاد رابطه میان بنده و خدا ، نمازهای بسیاری مورد سفارش است . از قبیل :

-نماز غفیله

-نماز حاجت

-نماز شب اول قبر(لیله الدفن)

-نماز اول ماه

-و . . . بسیاری نمازهای دیگر که در کتب دعا مطرح است وعلاقمندان به آنجا مراجعه کنند . در همینجا ، این نوشته را به پایان می بریم ، به این امید که ره توشه آخرت و کاری مفید برای خود و دیگران گردد .

پی نوشتها

۱- جمعه ، آیه ۹ .

۲- میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۴۲۶ .

۳- می توانید به منابع زیر مراجعه کنید : بحار ، ج ۸۹ ص ۱۲۲ ، وسائل ، ج ۵ ص ۱-من لا یحضرج ۱ ص ۴۰۹ ، کنزالعمال ، ج ۷ ص ۷۰۷ و ج ۸ ص ۳۶۸ .

۴- الجمعه حج المساکین(بحار ، ج ۸۹ ص ۱۹۹ .

۵- وسائل ، ج ۵ ص ۳ .

۶- در باره نماز جمعه ، جزوه نماز شکوهمند جمعه-»از انتشارات در راه حق ، برای مطالعه مفید است .

۷- وسائل ، ج ۵ ص ۴۷ .

۸- وسائل ، ج ۵ ص ۲۸ .

۹- مستدرك الوسائل ، ج ۶ ص ۲۷ .

۱۰- بحار الانوار ، ج ۸۶ ص ۲۵۵ .

۱۱- صحیفه نور ، سخنان مورخه ۲۱/۶/۵۸-

۱۲- وسائل ، ج ۵ ص ۱۴۱ ، من لا یحضر ، ج ۱ ص ۵۲۲ .

۱۳- نماز عیدی که امام رضا(ع)می خواست بخواند و مامون ، ترسید و جلوگیری کرد ، و نماز عیدی که در اولین راهپیمائی انقلاب ، در قیطریه تهران برگزار شد و شهید مفتح ، امت ما را به حرکتی عظیم ، بسیج کرد ، نشان بعد اجتماعی و سیاسی این تجمع با شکوه است .

۱۴-

وسائل ، ج ۵ ص ۱۴۰ ، من لا یحضر ، ج ۱ ص ۵۱۱ .

۱۵- وسائل ، ج ۵ ص ۱۴۱ .

۱۶- من لا یحضر ، ج ۱ ص ۵۱۱ .

۱۷- الله اکبر ، الله اکبر ، لا اله الا الله ، و الله اکبر ، الله اکبر و لله الحمد ، الله اکبر علی ما هدانا(مفاتیح ، توضیح المسائل) .

۱۸- متن آن در کتاب مفاتیح الجنان و رساله عملیه آمده است .

۱۹- من لا یحضر ، ج ۱ ص ۵۱۱ .

۲۰- وسائل ، ج ۵ ص ۱۴۴ .

۲۱- وسائل ، ج ۵ ص ۱۴۵ .

۲۲- وسائل ، ج ۲ ص ۷۶۲ .

۲۳- توضیح بیشتر مسائل ، در رساله عملیه .

۲۴- ملک ، آیه ۳۰ .

۲۵- و ۲۶-من لا یحضر ، ج ۱ ص ۵۲۴ .

۲۷- تحریر الوسیله ، ج ۱ ص ۲۴۵ ، نماز استسقاء .

۲۸- من لا یحضر ، ج ۱ ص ۵۲۴ .

۲۹- من لا یحضر ، ج ۱ ص ۵۲۶ .

۳۰- از شعر«لطف حق ، پروین اعتصامی .

۳۱- دیباچه گلستان سعدی .

۳۲- تحریر الوسیله ، ج ۱ ص ۲۴۵ .

۳۳- من لا یحضر ، ج ۱ ص ۵۲۷ : الحمد لله سابغ النعم . . . /و مستدرک نهج البلاغه ، ج ۶ ص ۲۶۸ دعای حضرت علی(ع) .

۳۴- صحیفه سجادیه ، دعای ۱۹ : اللهم اسقنا الغیث . . .

۳۵- به من لا یحضره الفقیه ، بحث نماز استسقاء مراجعه شود .

۳۶- آثار الحجه و گنجینه دانشمندان ، ج ۱ ص ۳۲۴ . قبر آن مرحوم ، در حرم حضرت معصومه(ع) است .

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹